

הליכות עולם לוי

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשיות נצבים-וילך

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות לחג	לוח אור החיים
20:16	19:29	18:39*	י-ם
20:13	19:27	18:37	ת"א
20:15	19:28	18:39	חיפה
20:14	19:28	18:38	ב"ש

* לנותרים 40 דק': 18:19

בזכותיה דבר יוחאי

אין אתה מלמדני אני אומר ליוחאי אבא ומוסרך למלכות, אמר לו ר' עקיבא בני יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק, אמר לו ר' שמעון ובכל זאת מי בסכנה והלא עגל בסכנה שהרי אין לו מה לאכול, ולימד אותו ר' עקיבא באותה שעה חמישה דברים, ע"ש. הרי שר' שמעון כבר בהיותו ילד הרגיש סכנה מבלי עסק התורה, וכאילו אין לו מה לאכול.

ומגמרא זו גם רואים כמה אביו עמד לצידו ולא חסך מאומה מלמדו תורה במסירות גדולה, ומעתה יובן מדוע אנו מזכירים את זכותו של אביו ורשב"י פעמים רבות נקרא בר יוחאי על שם אביו, מפני שכל מה שזכה הוא בזכות אביו, שחינכו לתורה במסירות, וכך גם רשב"י חינך את בנו ר' אליעזר בזה שלקח אותו עימו ביחד למערה בעת שברח מהרומאים, ועסק עימו בתורה במסירות נפש עצומה. והוא מה שאמרו רבותינו (בבא מציעא פ"ה). כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובן בנו תלמיד חכם שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם וכו', ואמר הקדוש ברוך הוא אני ערב לך בדבר זה, ומכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה, ע"ש. ובכדי לזכות לך חייב אדם להתמסר כל כולו לתורה ובכך ינחיל אותה לבניו וממילא לכל זרעו, והוא מה שעשו ר' יוחאי ובנו אחריו רשב"י, ובנו אחריו ר' אלעזר, ולכך זכו שלא פסקה התורה מפי זרעם עד עולם, שכל ישראל תלמידיהם בתורה.

וזה מה שרצה רשב"י ללמדנו שזה פשט הפסוק, כי לא תשכח מפי זרעו, אם כל אחד ידאג לזרעו, שלא ישכח את התורה וידעה על בוריה, ממילא לא תפסוק התורה מעם ישראל, והוא שגדל כך הבין וראה את פירוש הפסוק מול עיניו ולכן דוקא הוא יכול היה לומר את הדברים כאשורם, כנגד כל החכמים שהיו בכרם ביבנה שלא עסקו בתורה כמותו, וכמו שמעיד ר' שמעון על עצמו (סוכה מ"ה): ראיתי בני עליה והם מועטין וכו', ואם הם שנים, הם אני ובני.

ובזה יתבאר באופן אחר דברי מוהר"ן מברסלב בהקדמת ספרו ליקוטי מוהר"ן, שכתב וז"ל בקצרה: רבי שמעון בן יוחאי הבטיח שלא תשכח תורה מישראל על ידו, שנאמר "כי לא תשכח מפי זרעו", ועתה בוא וראה והבן. נפלאות נסתרות של תורתנו הקדושה. כי על כן סמך רבי שמעון בן יוחאי עצמו על זה הפסוק כי לא תשכח מפי זרעו, כי באמת בזה הפסוק בעצמו מרמז ונסתר סוד הזה, שעל ידי זרעו של יוחאי שהוא רבי שמעון בן יוחאי על ידו לא תשכח התורה מישראל, כי סופי תבות של זה הפסוק כי לא תשכח מפי זרעו הם אותיות יוחאי, עיין שם שהסביר זאת מפני הזוהר הקדוש שהנחיל לנו ר' שמעון שבזכות לימודו יצאו מן הגלות ברחמים, ולפי דברינו ניתן להוסיף שעל ידי שכל אחד ידאג לזרעו כיוחאי שגידל את בנו ר' שמעון, בודאי לא תשכח מזרעו ישראל לעולם.

אחים יקרים, נמצאים אנו בעיצומם של ימי הרחמים והסליחות, בהם אנו מזכירים זכות אבות, שבזכותם ה' יגן וירחם עלינו, והנה מנהג הספרדים בתוך כל האבות להזכיר גם את זכות רשב"י ולומר עננו בזכותיה דבר יוחאי עננו, והיינו רבוננו של עולם אם אין לנו זכויות תענה לנו בזכותו של רשב"י, אבל בעיקר בזכות שהיה בן לאביו ללמוד וללמד לכל העם את התורה במסירות ובכך להעבירה עד הדור האחרון, א"כ לא נותר לנו אלא לעורר את זכותו בדבור וגם במעשה, שנלך בדרכו ללמוד וללמד את בנינו ובני כל עמו ישראל לאהבת תורה ולימודה במסירות כי היא חיינו ואורך ימינו. ה' יזכנו.

בפרשתנו משה רבנו מצטוו לומר את השירה היא התורה לפני בני ישראל, והקב"ה מבאר את הסיבה לכך באומרו (ל"א כ"א) וְהָיָה כִּי תִמְצְאֶנָּה אֹתוֹ רְעוֹת רְבוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִפְנֵי לֵעָד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זֵרְעוֹ, ולכאורה פסוק זה הוא לרעת בני ישראל, שכן בכך הוא סותם את פיהם ולא יוכלו להתלונן על הצרות והרעות שיעברו עליהם, ששכן התורה תהיה בהם לעדות שעברו עליה, אולם גם נחמה גדולה מצאנו בפסוק זה, וכמו שנבאר במאמרנו זה בס"ד.

מסופר בגמרא (שבת קל"ח): שכאשר שנכנסו רבותינו לכרם ביבנה, מקום בו היו עוסקים בתורה בקיבוץ גדול של החכמים שהיו יושבים שורות שורות ככרם, ודנו על מצבה של התורה בעתיד הרחוק לאור דברי נביאנו, אמרו חכמים עתידה תורה שתשתכח מישראל, והביאו לכך ראיה מן הנביא (עמוס ח' י"א וי"ב) הֲנֵה יָמִים בָּאִים נְאֻם אֲדֹנָי יְיָדוֹ וְהַשְׁלַחְתִּי רֶעֶב בְּאֶרֶץ לֹא רָעֵב לֶלֶחֶם וְלֹא צָמָא לַמַּיִם כִּי אִם לִשְׁמֹעַ אֶת דְּבָרֵי ה'. וְנָעוּ מֵיָם עַד יָם וּמִצְפּוֹן וְעַד מִזְרַח יִשְׁוֹטְטוּ לְבָקֵשׁ אֶת דְּבַר ה' וְלֹא יִמְצְאוּ. ופירשו שדבר ה' זו הלכה, והמחישו זאת בדוגמא מהלכות טומאה וטהרה, ע"ש. אולם רבי שמעון בן יוחאי אומר חלק עליהם ואמר, חס ושלום שתשתכח תורה מישראל, ולראיה הביא את הפסוק מן הפרשה שלנו (דברים ל"א כ"א) וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִפְנֵי לֵעָד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זֵרְעוֹ, ואת הפסוק שהביאו חכמים לראיה ביאר רשב"י שמדובר שישוטטו לבקש את דבר ה', ולא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד. ופירש רש"י שלא תהיה הלכה ברורה בטעמיה בלא מחלוקת.

כאן מסיימת הגמרא סוגיא זו, ואינה מביאה תשובה של חכמים לדברי רשב"י ולראיתו שהביא מפרשתנו שמשמע ממנה שהשירה לא תשכח מפי זרעו, והשירה היא התורה, וכמו שנאמר לפני כן (פס' י"ט) וְעָתָה קָחֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלִמְדֶהָ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְמָה בְּפִיקָם, ששמנו למדנו מצות כתיבת ספר תורה, ולכאורה א"כ חכמים מסכימים לדברי רשב"י מאחר שלא השיבו לדבריו, [ולא שייך לומר בזה הלכה כרשב"י, שאין במחלוקת זו שום דבר מצידנו לעשות], אלא שצריך להבין מדוע דוקא רשב"י הביא ראיה זו, הלא כאמור ישבו במקום המון חכמים, האם אף אחד לא ידע פסוק מפורש בתורה ורק רשב"י ידע אותו, ועוד איך באמת למד רשב"י מפסוק זה שכאמור בתחילת דברינו נאמר לחובתם של ישראל, נחמה והבטחה לעם ישראל שהתורה לא תשכח מהם.

ובכדי לבאר נתאר בקצרה מדברי רבותינו מסירות נפשו של רשב"י על התורה, כידוע דעתו של רשב"י היתה שמה שנאמר ליהושע בתחילת הנהגתו את עם ישראל (יהושע א' ח') לֹא יִמְשַׁךְ הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָיָה בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה, שדברים אלו הם ככתבן, שאסור לו לאדם להתעסק בשום דבר רק לעסוק בתורה יומם ולילה (כמבואר בברכות ל"ה:), ורשב"י כמובן קיים זאת בעצמו במלוא מובן המילה, וכמו שנודע מהמעשה שברח מהרומאים למערה ועסק בה שלוש עשרה שנה בתורה עם בנו, וכאשר יצאו לא היה יכול לראות אנשים עובדים לפרנסתם בטענה שעובים חיי עולם היא התורה ועוסקים בחיי שעה של העולם הזה. (כמבואר בשבת ל"ג:).

ואולם אהבת התורה ומסירותו אליה מתוך הבנה כמה התורה היא חיינו, פעפעה בו מקטנות וכמו שרואים מהדו שיח שבין רשב"י בהיותו ילד ובין ר' עקיבא במסכת פסחים (ק"ב). שכשהיה חבוש ר' עקיבא בבית האסורים, בא אליו ר' שמעון לכלא ואמר לו רבי למדני תורה, אמר לו ר' עקיבא איני מלמדך, אמר לו ר' שמעון אם

מחנות לוח ניסן מסכים וידידות למתינות וישיבות 077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל, ועומר חזות בן רונית בכל מעשה ידיהם, ויזכו להקים בית נאמן בקרוב.

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות למוצאי שבת (המשך, תפלת ערבית)

ככל מצאי שבת שהוא חול, אף שיהיה יום טוב באותו שבוע. וכ"כ עוד (סי' תצ"א אות ב'): שעל דרך האמת שמעתי וראיתי שנהגו לומר ויהי נועם בכל מוצאי שבת אף בחול המועד וכל שכן אם חל יו"ט באמצע השבוע. ע"כ. [והביא דבריו בהגהות מהר"א חיון על השלמי צבור (שם), וכן כתב בספר חסד לאלפים (סי' רצ"ה אות ג) וז"ל: על פי הסוד ראוי לומר ויהי נועם אפילו במוצאי שבת שחל בחול המועד, וכן ראוי לעשות בהצנע לכת. עכ"ל]. וכיום מנהג הספרדים בבית הכנסת לומר בכל מוצאי שבת ויהי נועם וסדר קדושה בקול רם כמו בכל שבוע, [וכן נראה מדברי כף החיים (פלא"י, סי' ל"א אות י"ג), וכ"כ הב"ח (ש"ש וצא אות ו), וכן שינה את מנהג עירו בגדל]. אמנם אם הוא מתפלל עם אשכנזים או במקום שאינם אומרים, יאמר בלחש את כל הסדר כמו שכתבו החיד"א והחסד לאלפים.

כה. ואם הוא שליח צבור בבית הכנסת שלא אומרים ויהי נועם" כשחל יו"ט באמצע השבוע, וכגון שאין מי יהיה שליח צבור, כתב בספר כף החיים (פלא"י סי' ל"א אות י"א) שיאמרנו אחר "ברכו" אחרון, ואין קפידא, דאדרבא מקדים ברכת אדון לברכת העבד. עכ"ל. [נראה כונתו לומר שתחילה אומר "ברכו", שזו ברכה לה' כמו שאומרים ברכו את ה', ואח"כ אומר "ויהי נועם", שמתפלל שיברך את מעשה ידינו, והיינו ברכת עבד, ומ"מ אין עושים כך בכל מוצאי שבת, מפני שכבר בירכנו את ה' בתפלת העמידה, ובכך הקדמנו ברכת האדון לברכת העבד. ואמנם לפי המתבאר בדברי רבנו האר"י בשער הכוונות (דף ס ע"ג) שענין אמירת ויהי נועם וסדר קדושה אחר תפלת העמידה הוא להמשיך את הארת עולם האצילות שהיינו בו בתפלת העמידה אל העולם הבריאה שאנו נמצאים בו בסדר קדושה, א"כ הנכון הוא לומר זאת מיד אחר העמידה ולא אחר ברכו אחרון, ויש קפידא בדרך, שהרי אחר שאומר קדיש הוא כבר ממשיך את ירידת העולמות בלא להמשיך הארת האצילות על ידי סדר קדושה, אך מ"מ כשאין ברירה יעשה מה שיכול לעשות, ואין למדים אפשר משאי אפשר].

כו. ומכל דברי הראשונים ורבנו האר"י שלא הזכירו אחר תפלת העמידה, רק מזמור ויהי נועם וסדר קדושה, לכאורה יש לתמוה על מנהג הספרדים שנוהגים אחר העמידה לפני ויהי נועם, להוסיף את הפסוקים שבסוף מזמור צ', מפסוק י"ג "שובה ה' עד מתי" וכו', שנמצאים לפני הפסוק ויהי נועם, וכבר תמה על כך בשלמי צבור (דף ר"ז ע"ד), אלא שכתב שלא לבטלם שמנהג ישראל תורה הוא. ובספר יפה ללב (ח"ב סי' רצ"ה סוף אות א) הביא תמיהתו וכתב שהוא מאותו הטעם שמזכירים אליהו הנביא במוצאי שבת, שהוא זמן הראוי לגאולה, וכיון שפסוקים אלו מדברים על בשורת הגאולה לכן נהגו לאומרים. [והובאו דבריהם בספר לעשות את השבת (ח"ג עמ' תקנ"ב אות כ"ד), ולענ"ד הטעם שלא רצו להזכיר פסוק אחד מסוף המזמור הקודם, מעין מה שאמרו רבותינו (מגילה כ"ב.) שאין משיירין בקריאת הפרשה בתורה פחות מג' פסוקים, ולכן הוסיפו לומר עוד ד' פסוקים מן המזמור הזה, ואפשר באמת שמאחר שהחליטו כבר להוסיף הוסיפו את כל הענין המדבר על הגאולה, וכדברי היפה ללב. ועוד ספרתי את כל המילים שבחמישה פסוקים הללו, וסך כולם הוא ט"ל, כמנין הוי"ה אחד, ואולי שרצו לרמוז אל השמות הללו, וכמו שראינו שעשו במזמור יושב בסתר, כמבואר בהלכה כ', וברוך היודע].

כז. אחר סדר קדושה אומרים קדיש תתקבל, ומנהג הספרדים לומר לאחר מכן שיר למעלות כבכל ערבית של יום חול, ולאחר מכן קדיש יהא שלמא וברכו, וטעם ברכו זה לפי הפשט הוא בכדי להשלים למי שלא שמע ברכו הראשון (בי"י סי' קל"ג), ומכיון שנתבאר לעיל (הלכה ח) שיש להאריך בנעימה בברכו הראשון, לכן מי שלא שמע יאריך בנעימה בברכו האחרון.

כב. כתב רבנו האר"י (שער הכוונות שם): הנה מזמור זה של ויהי נועם צריך לאומרו כולו מעומד ועל הפחות תאמר פסוק זה מעומד ואח"כ תשב, והטעם הוא כי הכוונה עתה היא לקבל אור החזור מן הבינה הנקראת נועם ה' מסוד תוספת שבת, ולכן צריך שיהיה מעומד. עכ"ל. ומשמע שלכתחילה יעמוד כל מזמור "יושב בסתר" ולפחות בפסוק הראשון "ויהי נועם", ולכאורה רואים שבסדר הקדושה אינו חייב לישב ויכול לעמוד אם ירצה, ואולם בספר כף החיים (סופר, סי' נ"ט ס"ק כ) הביא מחלוקת אחרונים לגבי קדושת ובה לציון הנאמרת בימי החול אם צריך לאומרה בישיבה או אפשר בעמידה, ע"ש. ויש שלמדו מכאן גם לגבי קדושת "ובא לציון" הנאמרת במוצאי שבת (עיי' בכה"ח פלא"י סי' ל"א אות י"א בשם ספר דרך חכמה שכתב כן בשם כתבי האר"י), ואין דבריהם מוכרחים, [שכאמור בשער הכוונות לא נזכר, ואדרבה מדקדוק לשונו משמע שאין הקפדה בדבר, ומה שצייין ב"דרך חכמה" לכתבי האר"י, כנראה כונתו לספר פרי עץ חיים (שער קריאת התורה פ"ה) ששם הוא כתוב, אך גם שם הוא מן החברים ולא ממהר"ח, ולכן לענ"ד אי אפשר להתיחס כאילו זה כתוב במפורש בדברי רבנו האר"י], ומ"מ מכיון שלכל הדעות אין איסור לשבת, עדיף לשבת ולצאת ידי חובת כל הדעות, ואם אינו יכול לשבת לפחות ישען על דבר שאם ינטל ממנו יפול, שבצורה כזו נחשב ליושב (כמבואר במ"א סי' קמ"א ס"ק

ב פוסקים לענין ס"ת, ובסי' תקפ"ה ס"ק א' לענין תקיעת שופר).

כג. כתב הטור (סי' רצ"ה): ונוהגין באשכנזי כשאין אומרים "ויהי נועם", כגון שחל יום טוב באמצע השבוע אז אין אומרים גם כן סדר קדושה, וכ"כ רב שר שלום אין אומרים ויהי נועם אלא ממוצאי שבת לחול, לא במוצאי יו"ט, ואפילו חל יו"ט באמצע השבוע או צום כפור אין לומר ויהי נועם במוצאי שבת, מכיון שאין ששת ימי המעשה, והרי הוא אומר "ומעשה ידינו" צריך שיהיו ראויים למעשה ידי, וכל שאין אומרים "ויהי נועם" אין אומרים סדר קדושה. אבל בספרד אין נוהגים כן, אלא מתחילין פסוק "אורך ימים אשביעהו" וגו' ואתה קדוש. עכ"ל. ורואים שלכל הדעות מזמור "יושב בסתר" אינו אומרו, [וכן כתב האבודרהם (סדר תפלת ערבית של מוצ"ש) לגבי מזמור "יושב בסתר" וז"ל: וגם תמצא כי שבע פעמים אין אומרים אותו ואלו הן: בשבוע שיבוא בו פסח שנים, ושבעות אחד, וראש השנה אחד, ויום הכפורים אחד, וסוכות שנים, הרי שבעה. עכ"ל. ובהו נתן טעם נוסף לכך שלא נזכר בו אות ז', ורק לגבי אמירת סדר קדושה נחלקו האשכנזים והספרדים, שהאשכנזים אינם אומרים, והספרדים אומרים "וכ"כ האבודרהם (שם)]. ובשו"ע לא התייחס לכך, וכנראה סמך על המנהג הידוע שהיה נהוג בזמנו, אמנם הרמ"א (בהקדמת סיפן רצ"ה) כתב כדברי הטור שאם חל יו"ט באמצע השבוע, אין אומרים מזמור יושב בסתר ולא סדר קדושה, וכן הסכימו כל הפוסקים ההולכים לפי הפשט.

כד. ואמנם בספר שלמי צבור (דף ר"ח ע"ג אות י"א) כתב: כל זה מדין המנהג, אבל מדברי זוהרה אין חילוק בזה כלל, ולעולם בכל מוצאי שבת צריך לאומרו, ואם חל יו"ט באמצע שבוע לא מעלה ולא מוריד. עכ"ל. וכן כתב החיד"א בברכי יוסף (סי' רצ"ה אות א): ראיתי לקצת גדולי הדור שאף שלא היו אומרים הצבור ויהי נועם במוצאי שבת בשחל יום טוב באותו שבוע, הם היו אומרים בלחש ויהי נועם, כדרך שאומרים כל מוצאי שבת. ואמרו רבנן הטעם כי על דרך האמת מוכרח אמירת ויהי נועם

